

A második példa tartalmi meg gondolásokra utal. A profán világ egyik legfőbb jellemzője a relativitás tudatosítása. A történelemtudomány, a lélektan és a szociológia alaposan hozzájárultak ehhez a fejlődéshez. De pontosan itt nyílik meg a vallásos hit igazi esélye. — A tapasztalati tudományok mindent oksági összefüggésekre vezetnek vissza, és nem ismerik az ember személyi felelősségének a fogalmát. Ezzel egyértelműen bizonyítják az emberi transzcendens meggyőződés szükségességét. A gyermeknevelés példájával élve: Teljesen világos, hogy egy mohamedán világban nevelt ember saját gyermekeit más elvek alapján neveli, mint az, aki keresztény világnézetben nőtt fel. De mindkettőnek, akkor is ha szociológiailag felvilágosult emberekről van szó, döntenie kell a nevelés konkrét lépéseiről, éspedig anélkül, hogy megvárná a világnézetek és a szociológiai irányzatok küzdelmének végeredményeit. Hiszen mindenki, aki a fiatal fejlődő embernek igazi javát akarja, a nevelés tartalmát vagy a társadalmakban uralkodó különböző, tehát viszonylagos felfogásokból meríti, vagy a véletlenre bízta, vagy pedig szilárd meggyőződéséből vezeti le. És ebben a döntésben semmiféle profán racionalitás nem segít neki — itt csak a hit biztonsága mutat irányt. — A szekularizált világ legdrámaibb kihívása a keresztény ember számára tartalmilag abban áll, hogy meg kell okolnia, miért az ő válasza a jobb.

- (1) **P. M. Zulehner:** „Leutereligion”. Eine neue Gestalt des Christentums auf dem Weg durch die 80-er Jahre? Wien 1982, 58. o.
- (2) **Pl. F. X. Kaufmann, W. Kerber, P. M. Zulehner:** Ethos und Religion bei Führungskräften. München 1986.
- (3) **Vö. M. Prisching:** Gesellschaftliche Krisen: eine soziologische Analyse ihrer Typen, Bedingungen und Folgen. Wien, Köln, Graz 1986.
- (4) **M. Weber:** Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre. Tübingen 1968, 3. kiadás, 593—594. o.
- (5) **K. Rahner:** Über die heilsgeschichtliche Bedeutung des einzelnen in der Kirche. In: K. Rahner: Sendung und Gnade. Beiträge zur Pastoraltheologie. Innsbruck, Wien, München, 1966, 110. o.

Waigand József

A SZEKULARIZÁLT VILÁGBAN ÉLŐ EGYHÁZ

Előre bocsátom: egyházon nemcsak a római katolikus egyházat értem, de a testvér-egyházak közösségét is, hiszen Krisztusról egyformán kell tanúságot tennünk ebben a mai világban. Tanulmányomat három pontba foglalom össze: 1.) A szekularizmus, mint világjelenség. — 2.) A keresztény hívek szerepe a szekularizált világban. — 3.) A hivatalos egyház és a szekularizált világ viszonya.

Ez a kis tanulmány főleg Európára vonatkozik. Magától értetődik viszont, hogy cikkem forrásai elsősorban hazaiak: saját tapasztalataimon kívül nagyon

széles rokonságom a főváros szinte valamennyi kerületében, valamint tanítványaim szülei, akikkel baráti kapcsolatban, kölcsönös „pertu“-ban állunk. Lényegében tehát túlnyomórészt 30–50 éves fővárosi, értelmiségi korosztályról van szó. Hiszen ők érintkeznek életközlel ezzel a „mai világgal“, tehát ők a legilletékesebbek. Annál is inkább, mert többen kiküldetések, tanulmányutak alkalmával hosszabb időt töltöttek külföldön is, tehát világperspektívájuk széles. A tőlem megkérdeztettek valamennyien vallásosak, elkötelezett keresztények, sokgyerekes szülők. Joggal felelhetnek tehát a kérdésre: hogyan oldják meg magukban a szekularizált világ és vallásos világnézetük közötti konfliktust? Természetes, hogy figyelemmel kísérem a katolikus sajtót is (Civiltá Catolica, Christ in der Gegenwart, Actualité Religieuse stb.).

I. A szekularizmus, mint vilájelenség

Először is tisztázzuk a fogalmakat. Bár más meghatározás is lehetséges, mi szekularizmuson a teljes evilágiságot értjük, mely Isten nélkül képzei az életet és az erkölcsi normákat. A szekularizmus nem azonos a „szekularizáció“ fogalmával, még ha a két szó hasonlít is egymáshoz. A szekularizáció a 18-ik század óta jelenti azt a történelmi folyamatot, melyben az állam, a filozófia, a természettudományok igyekeztek kivonni magukat a „klerikális“ befolyás alól. Önállóan vették kezükbe a törvényhozást, nagy részben a művelődésügyet, az egészségügyi ellátást, a szociális kérdés megoldását. A szekularizáció tényét az egyház lényegében tudomásul vette, bár ez nagy anyagi áldozatába került. Ütközések főleg ott keletkeztek, ahol a világi hatalom Isten törvényeit is felülbírálta, mint pl. az élet tisztelete terén.

A következőkben tehát a „szekularizmust“ a teljes evilágiság, az Isten nélküli (ha nem is okvetlenül Isten-ellenes) korszellem jelentésében értjük —, különösen erkölcsi vonatkozásban: ha ugyanis a tízparancsolat többé egyáltalán nem volna érvényes, semmilyen emberhez méltó együttlétéről sem lehetne szó. Ez volna a helyzet, ha teljesen kitölténé világunkat a fogyasztói gondolkodás, a hedonizmus, a szexuális szabadosság, a házasság és a család szétbomlása, az abortusz, a homoszexualitás, erotizmus, pornográfia, végső soron az eutanázia is. Hála Istennek, nálunk egyik-másik jelenség még kevésbé „gyűrűzött be“.

A sötétlátókkal szemben azt kell mondanunk: a világ minden „romlottsága“ ellenére a teljes végletbe még nem jutott, és reméljük, nem is fog jutni. A hajdani római birodalomban, ahol az ősegház élt, sokkal nagyobb volt a szekularizmus: a szexuális szabadosság (elég a Galata-levél 5,19-21 felsorolását olvasni!), a társadalmi igazságtalanság, a jólét és nyomor végletei, az emberi szabadságjogok eltírása (rabszolgaság!), a lelki értékek iránti közöny és gúny. Emlékezzünk csak Pál apostol athéni beszédének visszhangjára (Ap-Csel 17), ahol a Szentírás finoman csak annyit mond, hogy a halottak feltámasztásának hallatára (vagyis a transzcendens, a földi léten túlmutató igazságok hallatára) némelyek gúnyolódni kezdtek. Ez a szekularizmus! Mégis, amint az

Apostolok Cselekedetei, az apostol-levelek és maga a történelem bizonyítja: a keresztények ebben a lelki sivatagban bátrak, derűsek voltak, és lassacskán másfajta társadalmat igyekeztek felépíteni; hitüket közösségben élték meg, és tanúságot tettek Istenről. A fő különbség az akkori és a mai idők között inkább abban található, hogy ma mindennek sokkal nagyobb a nyilvánossága a tömeg-tájékoztatói eszközök által. De ezek az eszközök a jó ügynek is nyitva állnak; kérdés, élünk-e velük.

Hogyan fogalmazzák meg megkérdezett barátaim a „szekularizált világ” fogalmát? Itt bizonyos eltérést tapasztaltam a saját korosztályombeli öregek és a 30–50 évesek véleménye között. Egy idős barátom szerint, aki sok időt töltött külföldön és ma is igen tevékeny, a szekularizmus azt jelenti, hogy a fiatalok, a kevés elkötelezettől eltekintve, „elvárásokat” támasztanak. Könnyen (sőt könnyelműen) veszik az életet, nem dolgozni, hanem jól keresni akarnak. „A szülő, aki háborúkat és meghurcoltatásokat élt át, mentesíteni akarja az utódot, és mindent megad neki. Az ifjú csak hallomásból ismeri a tragédiákat; védett állapotában soha nem fog önmagától rájönni, hogy a családnak és a társadalomnak is vannak elvárásai vele szemben. Készen kap mindent. Szellemi tápláléka kevésbé az olvasás-művelődés, inkább az információ-áradat és a kommunikációs dömping, amelyet a napi televízióval és a hetilapokkal megint csak önbevetés nélkül, mások szellemi termékeként kap. Nem tanul meg valamit megfogalmazni, nem tanul meg küszködni bizonyos célok érdekében, amelyekre pedig később szüksége lesz. Agymunkáját megkönnyítik a kézi számítógépek, hozzászokik a távirányításhoz, az elektronika eszközeihez, a gombnyomásokhoz, a gyors közlekedéshez és a kényelemhez.” És amikor rájön, hogy a valóság más, mint aminek hitte, jön a teljes bizalomhiány mindenki-vel szemben, – szüleivel szemben is. A szülőknak viszont nincs idejük a családra. A fiatalok kudarcelviselő képessége minimális: ez is oka a sok házassági konfliktusnak és válásnak. – A szekularizált világ jele az is, hogy az értelmiségi, a szellemi munka elveszítette becsületét a fizikai munkával szemben...” –

Sok igazság van e sorokban, habár talán túlzás mindezt a szekularizmus számlájára írni.

E kissé pesszimista hangvételű hozzászólással szemben vannak kedvező jelenségek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a szekularizmus itt Európában túljutott a mélypontján. Eszembe jut Werfel utolsó regényének, „A meg nem születettek csillagának” jövő-látomása: lesz egy idő, amikor a vallást annyira neveségesnek tartják, hogy 30 évig pápát sem tudnak választani; de aztán jön egy felismerés (hogy ti. az egész világegyetemben csak a Földön van emberi élet), és akkor újra a legmélyebb hit, sőt stiliták korszaka következik.

Erre enged következtetni az is, hogy egyre többeket foglalkoztat a szenvedés és halál értelme, valamint a társadalomépítő munka személyes indítékai. A könyvkiadásban határozott irány mutatkozik a keresztény értékek, egyének,

intézmények rehabilitálására. „Úgy gondolom, írja valaki, hogy ez nem múló divat, hanem egy kínzó hiányérzet, szomjúság becsületes megfogalmazása. „Nekünk nem az a feladatunk, hogy kárörömmel figyeljük ennek alakulását, vagy triumfáljunk azon, hogy megtaláltuk az „igazit“, hanem, hogy mindennapi életünkkel a szomjúság oltásához, az „élő víz“ továbbbítéséhez szükséges vezetéként szolgáltunk. Erre van rengeteg alkalom.”

II. A keresztény hívek szerepe a szekularizált világban

Erre a kérdésre a választ meglepő megállapítással kell kezdenem. Azt mondom: a túlnyomórészt 30–50 év közötti korosztály tagjai szinte teljes egyöntetűséggel és egymástól teljesen függetlenül azt felelték: alig zavarja őket a környező szekularizált világ! A sok hátrányt bőven kárpótolja harmonikus családi életük, és: baráti közösségük! Magam sem hittem, hogy a kisközösségek három évtized alatt (amióta Latin-Amerikából kisugároztak az egész világra) ennyire általános jelenséggé váltak. Meg merem kockáztatni az állítást: a közismert és sokat emlegetett „kisközösségi“ csoportok számbelileg sokkal kevesebben vannak, mint ezek a spontán baráti közösségek, – ahol persze csak azokat számítom, amelyek lényegükben az istenhít alapján állnak. Ugyanis egyéb jellegű közösségek is vannak szép számmal: nem vallásellenesek; inkább kulturális, profán kapcsolatokat ápolnak. Szociológiailag is érdekes tény ez: az ember társas lény, és ma jobban mint bármikor, igényli az együttlétet a hasonló gondolkodásúakkal. Ezt az együttlétet valamikor a faluközösség biztosította. Az urbanizáció azonban szétzilálta a falvakat. Európa lakossága 200 évvel ezelőtt 80–90%-ban falusi volt; az ezredfordulóra ugyanilyen arányban városalakóvá lesz. A városi élet, az új millió azoknál, akik kommunikációra nem képesek, és őrzik a régi falusi hagyományokat, pszichológiai törést okoz, gyökértelenné válnak. A sokgyerekesek azonban, köztük is főleg az értelmiségi réteg, igen könnyen egymásra találhatnak. Akiknek véleményét kikértem, szinte kivétel nélkül sokgyerekesek, a magyarázatot is könnyen megadták: eleve a „sorsközösség“ hozta össze őket. Ugyanis szinte szakadék áll fenn az egy- és kétgyerekesek és a sokgyerekesek anyagi lehetőségei között: és itt máris szemben találják magukat a szekularizált világgal. Egy ötgyerekes asszony így írja le ezt: „1962-ben Budapestre költözve először tapasztaltam, milyen nehéz elszigetelten élni egy családnak. Aztán lassan megtaláltuk a barátokat, a „hasonszőrűeket“. A többgyerekesek a többgyerekesek társaságát találták meg, mert itt még a problémák, gondok is hasonlóak voltak. Hiába volt az azonos világnézeti alap: a kisebb gyerekszám vagy egyéb okok miatt jobb anyagi körülmények közt élőkkel nem tudtunk közös programokat szervezni. Valahogy úgy tűnt, mintha más lenne az értékrend a két csoportban...“

Térjünk vissza azonban az alapkérdésre: Lehet-e keresztény módon élni szekularizált társadalomban? Hadd kezdjem egy pestkörnyéki barátom soraival: „Jól ismert történet ez. Békés, kulturált polgári családban nőttem fel. Bőséges

hittanoktatásban részesültem. Esténként elmondtuk a Miatyánkot és Üdvözlégyet, de valahogy mégsem éltük az evangéliumot. El is jutottam a meggyőződéses ateizmusig. Az első fordulópont a katonaság volt. Az ateizmusomból fakadó magány túl nehéz teher volt ott! Mire leszereltem, templomjáró keresztény lettem. Formáltam magam számára Istent is, olyat, aki elnézi minden önzésemet és durvaságomat, és ha kellett, még link is lehettem . . . Nősülésem előtt menyasszonyom ismertetett meg N. atyával. Ő volt, aki kellő erőszakossággal mert belenyúlni könnyelműen induló életünkbe. S közben kezünkbe adta az evangéliumot . . . A mag, amelyet elvetett általa az Úr, növekedni kezdett. Kis közösség épült fel nálunk az ő vezetésével. Bekapcsolódtunk a nagy közösség életébe. Szép fokozatosan átrendeződött életünk. Gyermekeink már ebbe az újjáteremtett békébe születtek bele . . . A gyerekekkel együtt minden este közösen imádkozunk kötetlen formában, de kötött imával kezdjük, és esetenként kezefogva, Miatyánkkal zárjuk. A vasárnapokra az aznapi evangélium előzetes elolvasásával igyekszünk felkészülni . . . Kérdésed elsősorban arra irányul, hogy mindez milyen konfliktusokat teremt a külső környezetünkkel, a 'szekularizált világgal' való kapcsolatunkban. Azt hiszem, e téren még tenyérén hord minket az Úr, és nem ró még nagyobb terheket ránk . . . Viszonylag könnyen viseltük el, ha naivnak vagy bigottnak tituláltak minket. A régi „barátok” helyett új testvéreket kaptunk az Úrtól . . .”

A címben felvetett kérdésre: hogyan élhet ma egy hívő a szekularizált világban, szinte minden hozzászóló utalt az Apostolok Cselekedeteire és az apostol-levelekre, amelyek arról tanúskodnak, hogy igenis lehet ilyen világban Krisztus tanítványaként élni, sőt ehhez a világhoz küldetésünk van. Az ősegyház kora után jött az a másfél évezredes időszak, amelyet mostanában nagykonstantinának szoktak nevezni, amikor az egyház hatalmi pozícióban volt. Ezen túl vagyunk, és ma ismét az ősegyház modelljéhez térünk vissza, még ha tisztában vagyunk is azzal, hogy az egyház kétezer éves fejlődését és történetét nem lehet semmibe venni; az apostolok korát nem lehet „lekopírozni”. Napjainkban azonban új formában kell ellenállnunk a profán korszellemnek, a TV mértéktelen fogyasztásának és minden luxusnak.

Szinte valamennyi hozzászóló hangsúlyozta: bensőséges családi élet nélkül nem lehet megállni a szekularizált társadalomban. Ez az egyetlen közösség, ahol az embernek nem kell minduntalan a „hátát fedeznie”, ahol szeretetet adhat és kaphat, anélkül, hogy ezzel visszaélnének vagy ellene fordítanak. Aki mögött nem áll meleg családi otthon, az eldicsekedhet talán néhány szerelmi kalanddal, de igazi baráttal nem. Szekularizált világban élni azt is jelenti, hogy naponta új és új, nem várt helyzetekbe kerülünk. Ezért van oly szükség a család biztonságára.

Négygyerekes édesapa: „Nem szeretem a 'szekularizált világ' kifejezést, ha ezt a 'vallással áthatott világ' ellentétpárjaként értjük. A világ lehet elmúlt és mai, de a mai olyan, amilyen: ebben kell ma élnünk. Él bennem olyan kép

(kissé családom alapján is), hogy a régi világ nem volt feltétlenül vallásosabb, inkább képmutatóbb."

Más írja: „Ma sokkal változatosabb szellemi és anyagi környezetben élnek a családok, mint a két világháború között. Ez azonban nem jelent a keresztények számára akkora nehézséget, mint sokan gondolnák: ezt inkább a kívülállók, vagy a hitüket csak felületesen élők érzik. A kép korábban tényleg egységesebb volt; vallásunkat 'államvallásnak' tekintették, de ez a tény inkább csak elmosta a különbségeket az igazán példamutató és a látszat-keresztények között. Az őskeresztények idejéről sem mondhatjuk, hogy biztosítva volt a választás környezet, és hogy csak jót láttak-tapasztalhattak volna maguk körül. Mégis ma ezekhez az időkhöz nyúlunk vissza, és ezektől az időktől remélünk vérfrissítést... Sem akkor, sem ma nem törődik a világnézetével az emberek többsége. Az evangéliumból azt halljuk, hogy legyünk a föld sója és legyünk kovász. Nem az a szerepünk, hogy maga a föld legyünk, vagy hogy az egész kenyér... A tömegkommunikációs eszközök, elterjedésük következtében, valóban sokkal több mocskot zúdítanak ránk, mint régebben, de a tudatos, keresztény szemléletű szelekció után, nagyon jó műsorok, előadások részesei lehetünk."

„Ma egyre több az elkötelezett keresztény, aki lépést tart a Zsinattal, és akinek egyetlen fegyvere az igazság. Hatalmi eszközök nélkül, szegénységben, alázatban, hűségben szolgál, és bizalmát a megfeszített Jézusba helyezi... A hívek közül sokan egyetemi színvonalon ismerik a teológiát, a liturgiába pedig oly szorosan bekapcsolódnak, mint talán még soha az első keresztények kora óta. Különösen jelentősek a kisközösségek: lelki alapon álló baráti kapcsolatok létesülnek, de ugyanakkor tevékenyen kivesszük részüket az egyetemes egyház ügyeiből is."

„Minden kor keresztényének leckéje: úgy lenni jelen a világban, hogy csökkentse az eleve embertelen manipulációk erejét-hatását, a 'jószándékú' manipulációk hiábavalóságát pedig nyilvánvalóvá tegye. Szekularizált korunk embere is nagyrabecsüli az önállóan gondolkodókat, akiknek elveik vannak. Mondhatnám: a Morus Tamásokot... A közösség, ha körülvesz, abban erősíthet meg, hogy a jó tananyagot tanultuk meg, nem kell begyulladni, ha elmarad a tapsvihár... Csendben sugárzó jelenlét: ez a mai kereszténység, ha őszintén éljük azt."

Valaki így nyilatkozott: „A szekularizált világban nagyonis szépen lehet keresztény módon élni. A találkozások lehetőségű köre igen kibővült; minden napi emberkapcsolatba bele kellene vinni kereszténységünket. Ez volna napi lelkiismeretvizsgálatom sarkköve: aznap kívül szemben cselekedtem helyesen, kívül szemben nem. Rohanunk. A világból sok hatás ér, de éppen ez teszi lehetővé, hogy mi is sokfelé hassunk."

Egy négygyerekes házaspár tanúsága: „Nemcsak magunkról, gyermekeinkről is beszélnünk kell. Értük is felelősek vagyunk, hogy a 'világ' szelleme őket se ragadja el. Az emberi alapértékeket (lelkiismeretesség, törekvés, kitartás,

fegyelem, rend, alaposág, lendület, szeretet) a hittel egészítenénk ki: ez volna az a nevelési ‚csomagterv‘, ami szerint szeretnénk nevelni gyermekeinket.“

Egyházközségi elnök: „Ahol nincs meg a kisközösségi háttér, a keresztény testvériség-érzés csak kevés helyen valósul meg. A hívek találkoznak ugyan a templomban, de ez nem alkalmas az egymással való beszélgetésre, testvéri kapcsolat-teremtésre. A városokban élő keresztények többnyire ‚ismerős idegenként‘ ülnek egymás mellett a templomi padokban. Az igeliturgiában hallják ugyan, hogy mind a mennyei Atya gyermekei, de a templomi együttlét után úgy szétszélednek, hogy talán egy hétig sem látják egymást. Így a vallásosság mindenkinek magánügyévé válik, amelynek mások felé semmiféle hatása sincs.“

Az előbbi sorokat egy nagy templommal rendelkező, városi plébániáról kaptam. Felvetődik itt persze a kérdés: nem volna-e jobb a nagyvárosok templomaiban a misék számát vasárnaponként lényegesen csökkenteni, hiszen fél órán belül számos más templom is elérhető. Így lehetőséget adhatnánk a híveknek, hogy mise után – akár a templomban, akár más, csatlakozó helyiségben – egymással tereferálhassanak. Minket, európai katolikusokat mintegy megfertőzött a s a c r u m fogalmának hamis értelmezése: idegennek és Isten házához méltatlannak érezzük a liturgián kívüli testvéri beszélgetést, gyermekzsivajt, kávézást... E tekintetben ugyancsak sokat tanulhatnánk latin-amerikai vagy afrikai keresztény testvéreinktől. Újabban belga, holland, francia, angol példákról is egyre többször hallunk. Egyik ismerősöm, hosszabb angliai útjáról visszatérve, mint legkedvesebb élményét mesélte: amikor már harmadik vasárnap jelent meg ugyanabban a templomban, a plébános egy hívő által üzent neki, hogy mise után beszélni szeretne vele. Ő ugyanis az előző két alkalommal – magyar módra – rögtön eltávozott mise után a templomból. Most a plébános a közösség előtt érdeklődött kilétéről, és mindenki azonnal oly szeretettel vette körül, mintha régi barátság fűzte volna össze őket. Ekkor értette meg, mondta, mit is jelent a templomi „közösség“ fogalma, ellentétben a „közönség“ (pl. egy színelőadás közönsége) fogalmával, ahol a jelenlevők egymás számára teljesen közömbösek. Sajnos, egyes templomokban is ezt látjuk.

Ötgyerekes asszony: „Gond, hogyan készíthető elő gyermekeink helyes párválasztása... Csak egy receptet tudok: a szülőknek 10–12 éves kortól szervezniük kell a gyerekek társas kapcsolatait, hogy amikor önálló útra térnek, megfelelő kritériumok alapján legyen lehetőségük a tág ismeretségi körből szerzett házasság megismerésére.“

Egy sokgyerekes apa: „Mivel a világhoz mindenben nem alkalmazkodhatunk, de belőle ki sem vonulhatunk, nem marad más választásunk, mint hogy a világban maradjunk, továbbra is benne élünk, de a kiválasztottság tudatával. A Jézustól tanult kicsiséget, szelídséget, alázatot kell hirdetnünk, és a magunk portáján meg is valósítanunk. Ezt a magatartást G. Lohfink egyik tanulmánya alapján (Milyennek akarta Jézus a közösséget?) nevezhetném kontraszt-társas-

dalom kifejlesztésének. Apró, gyakorlati példa: Pistike a homokozóban játszik, és sírva fut anyjához: Józsika megpofozott! Tíz szülő közül kilenc azt felelné: Pofozd vissza! De mi így is reagálhatnánk: Remélem, nem ütötted vissza? Miért pofozott meg Józsi? Mert nem adtad oda a lapátodat? Hát add oda, hadd játszhassék vele. Még a vödrödet is odaadhatod, te addig játszál valami mással.“

III. Az intézményes egyház és a szekularizált világ viszonya

Megkérdezetteim valamennyien kifejezték őszinte ragaszkodásukat Krisztus egyházához, mely számunkra, szentségei útján, a kegyelmi életet közvetítette és közvetíti, és a mi lelki édesanyánk. Viszont – ellentétben fél évszázad előtti fiatalságom korszakával – a mai szülők korosztálya a hivatalos egyházra már nem úgy tekint, mint akinek vak engedelmességgel tartozunk, a „Roma locuta, causa finita“ elv alapján. A mai nagykorú keresztények úgy tekintenek egyházukra, mint a felnőtt ember saját édesanyjára. Szereti, ragaszkodik hozzá, mások előtt nem kritizálja, hibáit is elnézi, bár ezeket észreveszi! Kritikája tehát kifejezetten építő célzatú: szeretné, ha semmi ránc vagy szeplő sem volna rajta, hanem szent volna és szeplőtelen (Ef 5,27).

A mai elkötelezett keresztények lelki életét az egyház emberi fogyatékoságai nem zavarják: tudják, hogy saját hibáink, bűneink és fogyatékoságaink is az egyházat éktelenítik. Mégis, szeretnék, ha néhány kérdésben a „hivatalos“, az „intézményes“ egyház másként állna hozzá a szekularizált világ problémájához. Néhány ilyen óhajnak kell itt helyet adnom, mert ezek általánosak.

1.) Szeretnék, ha az egyház „családiasabb“ lenne: a vasárnapok nemcsak misehallgatást jelentenének, hanem alkalmat adnának a híveknek, hogy a misék után egymással és papjaikkal társadalmilag is kapcsolatba lépjenek. Ez automatikusan beindítaná a családok egymáshoz való közeledését. Ennek előfeltétele az, ami ma még a legtöbb pap számára is idegen, hogy értékeljük át a „sacrum“ fogalmát, amint kevéssel ezelőtt mondtuk. Elfeledkezünk arról, hogy minden tiszta emberi kapcsolat is beletartozik keresztény önazonosságunkba. Ha ezt elfeledjük, egyik hozzászólóm szerint „érelmeszesedés“ tünetei ütik fel fejüket az egyházban. Ezért a papnak legyen pár kedves szava a jelenlevő gyerekekhez, ne csak a fejük felett beszéljen a hívekhez, miközben a gyerekek unják magukat, mert nem értenek belőle semmit. Több templomban pl. sok kicsi csengő sorakozik az oltár körül, és Úrfelmutatáskor minden gyerek, aki akar (a három évesek is!) kijöhet csöngetni. Számukra ez olyan nagy élmény, hogy biztosan megmarad hatása.

2.) Idősebb művész barátom: „A művészeti irányok történelmi méltatásában művelt ember nem hallgathatja el, hogy a csodálatos építményeket, képzőművészeti alkotásokat, a korok ízlésformálását évszázadokon keresztül az egyházi szervek tartották fenn, ápolták. Áldoztak olyasmire, ami nem közvetlenül a testi szükségletek kielégítését szolgálja. A zeneművészet géniuszeit ma se kívánja senki elhallgattatni.

3.) Az ősegyház „testvériség érzése“ (amit mai szóval talán kollegialitásnak neveznénk) kevés helyen valósul meg az egyházi előljárók és a hívek között. A „felülről jött“ intézkedéseknek, ha a pénztárcák megnyitását kérik, lehetőségükhöz mérten eleget tesznek, de evvel ki is merül a kapcsolat.

4.) Házaspár: „Az egyházzal való kapcsolatunk bonyolultabb. Az élő egyház számomra a feltámadt Krisztus élő teste. Ennek vagyunk sejtjei. Ennek vérkeringése jár át minket a Lélek által. A hivatalos egyháznak azonban vannak olyan részei, melyek számomra mind ez ideig halott testrészeknek tünnek. Tehát, ha amputálása felett nincs is jogom dönteni, esetleges elvesztése fájdalmat nem okozna, és aggodásra sem késztet... Ha fogynak papjaink, hiszem, hogy erősebb lesz a megmaradó esszencia, és ez, ha kell, majd új, élő pap-ságot érlel... Számunkra az egyház lényege nem a csúcokban található, hanem azokban a sejtekben, ahol a Szentlélek működését kérik és elfogadják...“

Más: „Nehezíti a dolgot, hogy maga az egyház is, amelyben élünk, a történelem során egyre inkább elvilágiasodott, és sok tekintetben még ma is messze van Jézus elgondolásaitól és az őskeresztény gyakorlattól...“ Egyik szülő pedig hozzáfűzi: „A Zsinat rendelkezéseiből sokan csak annyit valósítottak meg, hogy liturgikus változtatásokat hajtottak végre. Azonban nem valósultak meg azok az alapvető rendelkezések, amelyek a laikusok tényleges és cselekvő közreműködését volnának hivatva kielégíteni. Ezért aztán az egyház gondjait nem érzik sajátjuknak... A papoktól ‚vezetett‘ laikusok gondolatát a mai ember nehezen fogadja el. A kereszténység terjedése annak volt köszönhető, hogy a világi hívek is terjesztették...“

5.) „Egyházunk még mindig nem kellően ‚szekularizált‘ oly értelemben, hogy a mai kor emberéhez nem a mai kor nyelvén szól. Azt hiszem, a szekták nagymértékű elöretörésének ez lehet a fő oka: tanításukat egyszerűen tudják közölni a mai kor sokféle gondolkodású és tudásszintű emberével. Nem azt kívánám ezzel mondani, hogy tanításunkból bármit is hagyjunk el, hanem sok, különböző mélységű Hiszekegyre volna szükség, a különböző lépcsőfokon álló emberek számára.“

Más: „A negatív jelenségek részben felszámolhatók lennének, ha megpróbálnánk a mai kor nyelvén beszélni: mindent úgy elmondani, hogy azt meg is értsék.“

Ha már eddig is idézetek láncsorát közöltem, álljon itt befejezésül is egy idézet a római Civiltà Cattolicából: „Van-e jövője a kereszténységnek? A haldanvolt ‚keresztény társadalom‘ nem tér többé vissza, ne is sírassuk! De az életerő, amelyet napjainkban mutat, felidézi az őskereszténység korát... A kereszténység tehát nem műemlék, hanem élő valóság, és kell is, hogy jövője legyen. Milyen lesz ez a jövő? Krisztus a történelem Ura; az ő kezében van sorsunk. De a saját kezünkben is: olyan lesz ez a jövő, amilyennek mi ma alakítjuk.“